

UNGA OCH TRAMADOL

Vägar in och ut ur ett problematiskt bruk

”Det kändes som ett hål i hjärtat fylldes.” Så beskriver en ung person sin första upplevelse av tramadol. Ett piller som till en början gav lugn, kraft och känslan av att må bra – men som snart blev svårt att leva utan.

I sin licentiatavhandling lyfter Kristin Arve, socionom och forskare vid Lunds universitet, unga vuxnas egna berättelser om ett problematiskt bruk av tramadol. Studien bygger på djupintervjuer med 13 unga i åldern 19–24 år som alla har erfarenhet av att försöka sluta med drogen. Resultaten visar på en snabb utveckling från experimenterande till beroende där vägen ut är varken rak eller enkel.

En drog med dubbla effekter

Tramadol är ett opioidläkemedel som används för att lindra smärta. Men i ungas värld fungerar det ofta som mycket mer än så – ett sätt att dämpa ångest, känna sig pigg, orka arbeta eller studera eller bara koppla av efter en stressig dag. Detta hör samman med att tramadol, utöver de dämpande effekterna typiska för opioider, även kan ha uppiggande och antidepressiva effekter. I studien berättar flera att de använde tramadol både för att komma i gång på morgonen och för att kunna somna på kvällen.

Många av dem beskrev hur de snabbt kom in i ett dagligt bruk av tramadol. Ofta skedde de i kombination med användning av andra droger, som cannabis, bensodiazepiner och kokain. Vilka droger de använde påverkades också av tillgång och den sociala miljön de befann sig i.

Foto: Pexels

Att fastna – och försöka ta sig loss

Många unga i studien beskriver hur tramadolanvändningen gick från något som fick dem att må bra, till ett beroende som till slut styrde hela tillvaron.

”Det var mer att jag käkade dom för att jag blev tvungen, annars mådde jag dåligt”, berättar en deltagare i studien.

Att försöka sluta innebar för de flesta en kamp mot både fysiska abstinensbesvär och psykiska besvär, så som ångest, nedstämdhet och social fobi. Det handlar även om den sociala kontexten – att bryta med vänner, rutiner och miljöer där droger är närvarande.

Betydelsen av tillit och uthållighet

Studien visar att många unga påbörjar behandling efter yttre påtryckningar – från föräldrar, socialtjänst eller rättsväsende. Men det är först när en inre vilja väcks som verklig förändring blir möjlig. För många av de unga var detta något som växte fram först under behandlingstiden.

Tillit till behandlingspersonal, en känsla av att bli lyssnad på och förstådd, lyfts fram som avgörande för att behandlingen ska få fäste. Vidare framförs vikten av en uthållighet i bemötandet, någon som stod kvar och inte gav upp hoppet. Det berättas också om andra betydelsefulla relationer, en partner eller en vän som motiverar till förändring.

Kunskap att ta med in i verksamheten

För socialtjänsten och andra aktörer i det förebyggande och behandlande arbetet med unga ger studien flera viktiga insikter:

Identifiera i tid: De unga utvecklade snabbt ett problematiskt bruk som uppmärksammades långt senare, eller bemöttes med otillräckliga insatser. Tidiga insatser anpassade efter de faktiska behoven är av stor vikt.

Sätt relationen i centrum: Tillitsfulla relationer är avgörande i behandlings-sammanhang och kan också bidra till att främja den inre motivationen.

Förstå ambivalens och utmaningar: Viljan att sluta och längtan tillbaka till drogen samexistera och utmaningarna i att sluta kan vara stora.

Se till helheten: Många unga använder tramadol för att hantera psykisk ohälsa. Stödet behöver vara brett, inte bara fokuserat på drogen.

Kristin Arves forskning synliggör en verklighet som många yrkesverksamma möter men där kunskapen ibland är begränsad. Genom att låta de ungas egna röster ta plats bidrar studien till ett mer nyanserat och praktiskt relevant perspektiv på tramadolanvändning och vägen mot förändring.

Foto: Pexels

LÄS MER OM STUDIEN →

forskarsholanfys.se/tramadol

KONTAKTUPPGIFTER

kristin.arve@soch.lu.se
info@forskarsholanfys.se